

คอลัมน์ “จากท่าพระจันทร์ถึงสนามหลวง”

ผู้จัดการรายวัน ฉบับวันศุกร์ที่ 27 มิถุนายน 2540

“ข่าวนอกนา” กับตำแหน่งรัฐมนตรีการคลัง

รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์

เมื่อพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ตัดสินใจเลือกนายทอง พิทยะ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังสืบต่อจากนายอานวย วีรรรณ ซึ่งลาออกจากตำแหน่งเมื่อวันที่ 19 มิถุนายน 2540 พลเอกชวลิตได้ตบหน้านักเลือกตั้งทั้งเผ่าพันธุ์ เพราะเท่ากับยอมรับว่า ไม่มีนักเลือกตั้งคนใดในบรรดานักเลือกตั้งกว่า 200 คนในค่ายรัฐบาลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมที่จะดำรงตำแหน่งนี้ อย่างน้อยในสายตาของพลเอกชวลิตเอง

พลเอกชวลิตคิดถูกหรือคิดผิด เป็นประเด็นที่ถกเถียงกันได้ ข้อมูลจากประวัติศาสตร์เศรษฐกิจไทยเท่าที่ผมรวบรวมได้ อาจช่วยให้คำตอบเรื่องนี้

นับตั้งแต่การรัฐประหารเดือนกันยายน 2500 เป็นต้นมา ประเทศไทยมีรัฐบาลมาแล้ว 30 ชุด และมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังมาแล้ว 27 คน (นายทอง พิทยะ เป็นคนที่ 28) ถัดเฉลี่ยอยู่ในตำแหน่งคนละ 1 ปี 5 เดือน จำนวนรัฐมนตรีการคลังมีมากกว่าจำนวนนายกรัฐมนตรี แสดงว่า อายุทางการเมืองของรัฐมนตรีการคลังสั้นกว่านายกรัฐมนตรี

เมื่อจำแนกรัฐบาลตามระบอบการเมืองการปกครอง ข้อเท็จจริงปรากฏว่า รัฐมนตรีการคลังในรัฐบาลเผด็จการอยู่ในตำแหน่งยาวนานกว่ารัฐบาลกึ่งเผด็จ และอายุการดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีการคลังในรัฐบาลกึ่งเผด็จการ (ประชาธิปไตยครึ่งใบ) ก็ยาวนานกว่ารัฐบาลนักเลือกตั้ง โดยที่รัฐมนตรีการคลังในรัฐบาลรักษาการอยู่ในตำแหน่งในวงเวลาที่สั้นที่สุด อันเป็นไปตามธรรมชาติของรัฐบาลรักษาการ (ดูตารางที่ 1) รายละเอียดการจำแนกรัฐบาลเผด็จการ รัฐบาลกึ่งเผด็จการ รัฐบาลนักเลือกตั้ง และรัฐบาลรักษาการ ปรากฏในตารางที่ 2 ถึง 5 แสดงให้เห็นว่า ระบอบการเมืองการปกครองมีผลกระทบต่ออายุการดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีการคลังอย่างมีนัยสำคัญ

เมื่อลองสำรวจรายชื่อรัฐมนตรีการคลังในรัฐบาลเผด็จการ (ตารางที่ 2) รัฐบาลกึ่งเผด็จการ (ตารางที่ 3) และรัฐบาลรักษาการ (ตารางที่ 5) ข้อเท็จจริงปรากฏว่า ทุกคนมีภูมิหลังเป็นขุนนางนักวิชาการ (technocrats) โดยมีจำนวนรวมทั้งสิ้นเพียง 10 คน (ไม่นับซ้ำ) ในจำนวนรัฐมนตรีการคลัง 10 คนนี้ มีอาชีพอันหลากหลาย นับตั้งแต่วิชาการทหาร (พลเอกเกรียงศักดิ์

ชมนันทน์) จนถึงนักบัญชี (นายสุธี สิงห์เสนห์) โดยที่มีนักเศรษฐศาสตร์ 3 คน (นายบุญมา วงษ์สวรรค์ นายสมหมาย สุนทรกุล นายอำนาจ วีรวรรณ)

นายอำนาจ วีรวรรณ เป็นบุคคลเดียวที่ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีการคลังทั้งในรัฐบาลกึ่งเผด็จการ (รัฐบาลเปรม 1 มีนาคม 2523-มีนาคม 2524) และรัฐบาลนักเลือกตั้ง (รัฐบาลชวลิต ธันวาคม 2539-มิถุนายน 2540) ข้อที่น่าสังเกตก็คือ เมื่อนายอำนาจดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีการคลังนั้น สังคมเศรษฐกิจไทยเผชิญกับภาวะเศรษฐกิจถดถอยทั้งสองครั้ง นายอำนาจดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีการคลังครั้งแรกในรัฐบาลเปรม 1 ในขณะที่ภาวะถดถอยกำลังก่อตัวในระบบทุนนิยมโลก อันเป็นผลจากวิกฤติการณ์น้ำมันปี 2522 การดำเนินนโยบายการคลังแบบ 'เจ้าบุญทุ่ม' ในระหว่างปีงบประมาณ 2523-2524 โดยมีได้ตระหนักถึงภาวะถดถอยของรายได้รัฐบาลที่กำลังเกิดขึ้น ยังผลให้เกิดวิกฤติการณ์เงินคลังอย่างรุนแรงในเวลาต่อมา เมื่อภาวะถดถอยทางเศรษฐกิจส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงนั้น นายอำนาจพ้นจากตำแหน่งไปแล้ว เมื่อนายอำนาจรับตำแหน่งรัฐมนตรีการคลังอีกครั้งหนึ่งในเดือนธันวาคม 2539 นั้น ภาวะเศรษฐกิจถดถอยปรากฏโฉมในระบบเศรษฐกิจไทยแล้ว แม้เมื่อนายอำนาจลาจากไป ภาวะถดถอยทางเศรษฐกิจยังคงดำรงอยู่ อุบัติเหตุทางประวัติศาสตร์ทำให้นายอำนาจรับตำแหน่งรัฐมนตรีการคลังในยุคแห่งภาวะเศรษฐกิจถดถอยถึงสองครั้งสองครา

ในบรรดารัฐบาลนักเลือกตั้งจำนวน 9 ชุด อันประกอบด้วยนายกรัฐมนตรีจำนวน 7 คน กลับต้องใช้รัฐมนตรีการคลังถึง 11 คน (ไม่รวมนายทนง พิทยะ) ถัวเฉลี่ยแล้วอยู่ในตำแหน่งคนละ 10 เดือน ดังรายละเอียดปรากฏในตารางที่ 4 รัฐมนตรีการคลังที่เป็น 'ข้าวนอกนา' มีจำนวนถึง 6 คน อันได้แก่ นายวีรพงษ์ รามางกูร นายธารินทร์ นิมมานเหมินท์ นายสุรเกียรติ์ เสถียรไทย นายบดี จุณณานนท์ นายชัยวัฒน์ วิบูลย์สวัสดิ์ และนายอำนาจ วีรวรรณ 'ข้าวนอกนา' เหล่านี้อยู่ในตำแหน่งถัวเฉลี่ยคนละ 10 เดือน ผู้ที่อยู่ในตำแหน่งนานที่สุด คือ นายธารินทร์ นิมมานเหมินท์ (2 ปี 10 เดือน) ส่วนผู้ที่อยู่ในตำแหน่งสั้นที่สุด คือ นายชัยวัฒน์ วิบูลย์สวัสดิ์ (1 เดือน 22 วัน) ซึ่งเข้ารับตำแหน่งในจังหวัดเดียวกับที่มีประกาศยุบสภา

เหตุใดรัฐมนตรีการคลังที่เป็น 'ข้าวนอกนา' จึงอยู่ในตำแหน่งในช่วงระยะเวลาอันสั้น ?

อายุการดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีโดยพื้นฐานขึ้นอยู่กับอายุรัฐบาล หากอายุรัฐบาลสั้นเสียแล้ว รัฐมนตรีมีโอกาสอยู่ในตำแหน่งนานกว่ารัฐบาลได้ นายเสวตร เปี่ยมพงศ์สานต์ อยู่ในตำแหน่งเพียง 24 วัน เนื่องจากสภาผู้แทนราษฎรมีมติไม่ให้ความเห็นชอบนโยบายของรัฐบาล ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมชในเดือนมีนาคม 2518 นายบรรหาร ศิลปอาชา อยู่ในตำแหน่งเพียง 2 เดือน 9 วัน เนื่องจากคณะ รสช. ก่อการรัฐประหารในเดือนกุมภาพันธ์ 2534

ในขณะที่อายุรัฐบาลขึ้นอยู่กับเกมการแย่งชิงอำนาจในหมู่ชนชั้นปกครอง อายุของรัฐมนตรีการคลังที่เป็น 'ข้าวนอกนา' ขึ้นอยู่กับการยอมรับและความไว้วางใจของผู้บริหารรัฐบาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งนายกรัฐมนตรี ทราบเท่าที่นายกรัฐมนตรีและผู้นำอื่นๆยังคงให้ความเชื่อถือ 'ข้าวนอกนา' จะยังสามารถดำรงตำแหน่งต่อไปได้ ต่อเมื่อความเชื่อถือหมดสิ้นไป ชีวิตทางการเมืองก็ต้องหมดสิ้นตามไปด้วย ฆะตากรรณทางการเมืองของ 'ข้าวนอกนา' จึงแขวนอยู่กับเส้นด้าย นายสุรเกียรติ์ เสถียรไทยต้องออกจากตำแหน่ง เนื่องจากมีอาจทำประโยชน์แก่รัฐบาล นายบรรหาร ศิลปอาชาได้อีกต่อไป การออกจากตำแหน่งของนายอานวย วีระวรรณ ก็ด้วยเหตุผลในทำนองเดียวกัน 'ข้าวนอกนา' ที่ตบเท้าเข้ารับตำแหน่งรัฐมนตรีการคลังจำต้องสำเหนียกว่า ฆะตาคชีวิตต่อแต่นี้ไปแขวนอยู่กับการยอมรับและความไว้วางใจของนายกรัฐมนตรีและผู้นำคนอื่น ๆ ของรัฐบาล ผลงานหาใช่ปัจจัยชี้ขาดไม่

แม้การทำงานสนองตอบความต้องการของ 'นาย' จะเป็นเงื่อนไขอันจำเป็นต่อการยืดอายุการดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีการคลัง แต่หาใช่เงื่อนไขที่พอเพียงไม่ รัฐมนตรีการคลังที่เป็น 'ข้าวนอกนา' จะต้องมีศิลปะในการบริหารนโยบายเศรษฐกิจและในการจัดสรรผลประโยชน์ในยามที่ระบบเศรษฐกิจประสบวิกฤตการณ์ 'ข้าวนอกนา' จะต้องมีความสามารถในการແจกແจงปัญหา จัดลำดับความสำคัญของปัญหา และวิเคราะห์หาทางออกของปัญหา อีกทั้งต้องมีความสามารถโน้มน้าวให้นายกรัฐมนตรีและผู้นำอื่นๆของรัฐบาลเห็นด้วยกับแนวทางที่ตนเสนอ หากการณปรากฏว่า ผู้นำรัฐบาลมีองค์ความรู้ต่างชุดกับที่ตนมี ก็เป็นเรื่องยากยิ่งที่จะทำงานต่อไปได้ หากไม่ชิงลาออกเสียก่อน ก็ต้องเป็นม้ารับใช้ที่ขาดความเป็นตัวของตัวเอง จนหมดศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์

ความสามารถในการจัดสรรและแบ่งปันผลประโยชน์แก่เหล่านักเลือกตั้งเป็นปมเงื่อนไขสำคัญในการกำหนดอายุ 'ข้าวนอกนา' จะทำอย่างไรกับเหล่านักเลือกตั้งที่ต้องการบ.ส.เพิ่มขึ้น จะทำอย่างไรกับแรงกดดันให้ลดอาคารขาเข้าเพื่อช่วยเหลือกลุ่มทุนที่เป็นฐานของพรรคร่วมรัฐบาล จะทำอย่างไรกับข้อเรียกร้องให้จัดสรรเงินเชื่ออัตราดอกเบี้ยต่ำแก่ธุรกิจของเหล่านักเลือกตั้ง ฯลฯ หากไม่สามารถจัดสรรและแบ่งปันผลประโยชน์แก่กลุ่มการเมืองที่เป็นฐานรัฐบาล ไม่ว่าจะเพราะละอายแก่ใจ หรือเป็นเพราะการไร้ความสามารถ อายุของ 'ข้าวนอกนา' ย่อมนับวันได้

ในสายตาของนักเลือกตั้ง "ข้าวนอกนา" นั้นไม่มีทางเห็นหัวของ 'ข้าวนอกนา' ได้ คนเหล่านี้ไม่เคยผ่านการเลือกตั้ง ไม่เคยต้องกราบกรานชาวบ้านเพื่อขอคะแนนเสียง ไม่มีประสบการณ์ในการเรียนรู้ระบบอุปถัมภ์ในสังคมที่เป็นจริง แต่แล้วคนเหล่านี้กลับคิดว่าพุ่งปลาไปกิน ในนามของ 'มืออาชีพ' 'ข้าวนอกนา' มีราชรถไปเกย ในขณะที่ 'ข้าวนอกนา' ต้องตะกาย

หาตำแหน่งในรัฐบาล บางครั้งต้อง ‘ซื้อ’ ส.ส. เพื่อให้มาเป็นบริวาร มิพักต้องกล่าวถึงการ ‘ซื้อ’ คะแนนเสียงในการเลือกตั้ง

ในทันทีที่นายทง พิทยะ รับผิดชอบตำแหน่งรัฐมนตรีการคลัง บรรดา ‘ข้าวในนา’ ก็รวม ‘บี’ นายทง เริ่มด้วยพรรคชาติพัฒนาออกมาตีปลาหน้าไซมิให้ ‘ข้าวนอกนา’ รายใหม่ นำพระราชกำหนดเกี่ยวกับการเงินเข้าที่ประชุมคณะรัฐมนตรี โดยอ้างว่า รัฐมนตรีคนใหม่ยังไม่พร้อม ทั้ๆที่นายทงต้องการผ่านกฎหมายเหล่านี้โดยเร็ว เพื่อแก้ไขวิกฤติการณ์ทางการเงิน คณะรัฐมนตรีในการประชุมเมื่อวันอังคารที่ 24 มิถุนายน 2540 ให้ความเห็นชอบร่างพระราชกำหนดเกี่ยวกับการเงินรวม 4 ฉบับ ทั้งนี้ด้วยการผลักดันของนายกรัฐมนตรี ขณะเดียวกันก็เลื่อนกำหนดการลดอากรขาเข้าสำหรับผลิตภัณฑ์ปิโตรเคมีออกไปจนถึงวันที่ 1 มกราคม 2541 ความสัมพันธ์ระหว่างพรรคชาติพัฒนากับกลุ่มทุนปิโตรเคมีเป็นที่ทราบกันโดยทั่วไป การตีปลาหน้าไซเพื่อมิให้ ‘ข้าวนอกนา’ รายใหม่เสนอร่างพระราชกำหนดเกี่ยวกับการเงินเข้าที่ประชุมคณะรัฐมนตรี กระทำเพียงหวังแลกเปลี่ยนกับการปกป้องอุตสาหกรรมปิโตรเคมีต่อไปเท่านั้น นี่เป็นบทเรียนเกี่ยวกับการแบ่งปันผลประโยชน์แรกที่นายทงได้รับ หากทงถูก ‘บี’ ไม่ไหวก็ต้องลาออกไป ดุจเดียวกับ ‘ข้าวนอกนา’ ก่อนหน้านี้

พลเอกชวลิตหลงลืมข้อเท็จจริงอย่างน้อย 2 ข้อ ข้อแรก ‘ข้าวนอกนา’ นั้นใจเสาะและไม่ทนมือทนตีน ข้อสอง นักเลือกตั้งซึ่งผ่านสมรภูมิทางการเมืองมาอย่างโชกโชน สามารถดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีการคลังได้ ขอให้ดูตัวอย่างนายประมวล สภาวสุ ซึ่งอยู่ในตำแหน่ง (2 ปี 1 เดือน) ยาวนานกว่านายวีรพงษ์ รามางกูร (3 เดือน 13 วัน) นายบดี จุณณมานนท์ (3 เดือน 28 วัน) นายอำนาจ วีรวรรณ (6 เดือน 18 วัน) นายสุรเกียรติ์ เสถียรไทย (10 เดือน 9 วัน) หรือแม้แต่ นายบุญชู โรจนเสถียร (1 ปี 1 เดือน) ทำยที่สุด เมื่อนายบรรหารรับตำแหน่งรัฐมนตรีการคลังได้ ใครๆในเผ่าพันธุ์นักเลือกตั้งย่อมดำรงตำแหน่งนี้ได้โดยไม่ยากลำบากนัก พลเอกชวลิตพลาดโอกาสในการพิสูจน์ว่า นักเลือกตั้งเป็นรัฐมนตรีได้ทุกตำแหน่ง และบทบัญญัติในร่างรัฐธรรมนูญที่ห้าม ส.ส. ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีเป็นความคิดที่ไร้เดียงสา

ยอร์จ โซรอส (George Soros) จะต้องผงะ เมื่อเห็น ร.ต.อ. เฉลิม อยู่บำรุง รักษาการปกป้องเงินบาท บัญชีเดินสะพัดจะต้องรีบเกินดุล เมื่อนายเสนาะ เทียนทองรองรงค์ส่งเสริมการออม และดัชนีราคาผู้บริโภคจะต้องดึงตามดัชนีตลาดหลักทรัพย์เมื่อเห็นนายสมัคร สุนทรเวช หัวซีโครงไก่อ

หมายเหตุ นายทง พิทยะ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง เมื่อวันที่ 19 มิถุนายน 2540 และลาออกจากตำแหน่งเมื่อวันที่

ตารางที่ 1

อายุการดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง

จำแนกตามระบอบการเมืองการปกครอง

กันยายน 2500 - มิถุนายน 2540

(ปี/เดือนต่อคน)

ระบอบการเมืองการปกครอง	จำนวน รัฐบาล	จำนวน รัฐมนตรีการคลัง	อายุการดำรงตำแหน่ง ถัวเฉลี่ย
1. รัฐบาลเผด็จการ	8	8	2 ปี
2. รัฐบาลกึ่งเผด็จการ (ประชาธิปไตยครึ่งใบ)	10	7	1 ปี 9 เดือน
3. รัฐบาลนักเลือกตั้ง	9	11	10 เดือน
4. รัฐบาลรักษาการ	3	3	6 เดือน
รวม	30	27	1 ปี 5 เดือน

ที่มา ตารางที่ 2, 3, 4 และ 5

หมายเหตุ ผู้ที่ดำรงตำแหน่งติดต่อกัน แม้จะต่างรัฐบาล ถือเป็นคนเดียวกัน บุคคลที่ดำรงตำแหน่งในช่วงเวลาต่างกัน โดยไม่ติดต่อกัน ถือเป็นคนละคน

ตารางที่ 2

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังในรัฐบาลเผด็จการ

กันยายน 2500 - มิถุนายน 2540

รัฐบาล/นายกรัฐมนตรี	จำนวน รมต.การคลัง	รัฐมนตรีการคลัง
1. นายพจน์ สารสิน ก.ย. 2500 - ธ.ค. 2500	1	1. นายเสริม วินิจฉัยกุล (3 เดือน 5 วัน)
2. พลโทถนอม กิตติขจร ม.ค. 2501 - ต.ค. 2501	1	1. นายเสริม วินิจฉัยกุล (10 เดือน 19 วัน)
3. จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ก.พ. 2502 - ธ.ค. 2506	2	1. นายโชติ คุณะเกษม (2 เดือน 19 วัน) 2. นายสุนทร หงส์ลดารมภ์ (3 ปี 7 เดือน)
4. พลเอกถนอม กิตติขจร ธ.ค. 2506 - มี.ค. 2512	2	1. นายสุนทร หงส์ลดารมภ์ (1 ปี 7 เดือน) 2. นายเสริม วินิจฉัยกุล (3 ปี 8 เดือน)
5. จอมพลถนอม กิตติขจร ธ.ค. 2514 - ต.ค. 2516	2	1. นายบุญมา วงษ์สวรรค์ (1 ปี 1 เดือน) 2. นายเสริม วินิจฉัยกุล (9 เดือน 26 วัน)
6. นายธานินทร์ กรัยวิเชียร ต.ค. 2519 - ต.ค. 2520	1	1. นายสุพัฒน์ สุธารธรรม (1 ปี 11 วัน)
7. พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ พ.ย. 2520 - ธ.ค. 2521	1	1. นายสุพัฒน์ สุธารธรรม (1 ปี 6 เดือน)
8. นายอานันท์ ปันยารชุน มี.ค. 2534 - มี.ค. 2535	1	1. นายสุธี สิงห์เสนห์ (1 ปี 1 เดือน)
9. รวม	8	15 ปี 8 เดือน 20 วัน
11. อายุการดำรงตำแหน่งถัวเฉลี่ยต่อคน		2 ปี

หมายเหตุ ผู้ที่ดำรงตำแหน่งติดต่อกัน แม้จะต่างรัฐบาล นับเป็นคนเดียวกัน

ตารางที่ 3

รัฐมนตรีว่าการคลังในรัฐบาลกึ่งเผด็จการ (ประชาธิปไตยครึ่งใบ)

กันยายน 2500 - มิถุนายน 2540

รัฐบาล/นายกรัฐมนตรี	จำนวนรมต.การคลัง	รัฐมนตรีว่าการคลัง
1. จอมพลถนอม กิตติขจร มี.ค. 2512 - พ.ย. 2514	1	1. นายเสริม วินิจฉัยกุล (2 ปี 8 เดือน)
2. พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ พ.ค. 2522 - มี.ค. 2523	2	1. พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ (8 เดือน 18 วัน) 2. นายสมหมาย สุนทระกุล (1 เดือน 1 วัน)
3. พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ มี.ค. 2523 - ส.ค. 2531	3	1. นายอำนาจ วีรพร (1 ปี) 2. นายสมหมาย สุนทระกุล (5 ปี 5 เดือน) 3. นายสุธี สิงห์เสน่ห์ (2 ปี)
4. พลเอกสุจินดา คราประยูร เม.ย. 2535 - พ.ค. 2535	1	1. นายสุธี สิงห์เสน่ห์ (1 เดือน 7 วัน)
5. รวม	7	11 ปี 11 เดือน 26 วัน
6. อายุการดำรงตำแหน่งถาวรเฉลี่ย		1 ปี 9 เดือน

ตารางที่ 4

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังในรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง

กันยายน 2500 - มิถุนายน 2540

รัฐบาล/นายกรัฐมนตรี	จำนวนรัฐมนตรีการคลัง	รัฐมนตรีการคลัง
1. ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช ก.พ. 2518 - มี.ค. 2518	1	1. นายเสวตร เปี่ยมพงศ์สานต์ (24 วัน)
2. ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช มี.ค. 2518 - เม.ย. 2519	1	1. นายบุญชู ใจจนเสถียร (1 ปี 1 เดือน)
3. ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช เม.ย. 2519 - ต.ค. 2519	1	1. นายเสวตร เปี่ยมพงศ์สานต์ (5 เดือน 15 วัน)
4. พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ส.ค. 2531 - ก.พ. 2534	3	1. นายประมวล สภาวสุ (2 ปี 1 เดือน) 2. นายวีรพงษ์ รามางกูร (3 เดือน 13 วัน) 3. นายบรรหาร ศิลปอาชา (2 เดือน 9 วัน)
5. นายชวน หลีกภัย ก.ย. 2535 - ก.ค. 2538	1	1. นายธารินทร์ นิมมานเหมินท์ (2 ปี 10 เดือน)
6. นายบรรหาร ศิลปอาชา ก.ค. 2538 - พ.ย. 2539	3	1. นายสุรเกียรติ์ เสถียรไทย (10 เดือน 9 วัน) 2. นายบดี จุณณานนท์ (3 เดือน 28 วัน) 3. นายชัยวัฒน์ วิบูลย์สวัสดิ์ (1 เดือน 22 วัน)
7. พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ธ.ค. 2539 - ปัจจุบัน	2 (?)	1. นายอำนาจ วีรวรรณ (6 เดือน 18 วัน) 2. นายทอง พิทยะ
8. รวม (ไม่รวมนายทอง พิทยะ)	11	8 ปี 10 เดือน 18 วัน
9. อายุการดำรงตำแหน่งถัวเฉลี่ยต่อคน		10 เดือน

ตารางที่ 5

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังในรัฐบาลรักษาการ

กันยายน 2500 - มิถุนายน 2540

รัฐบาล/นายกรัฐมนตรี	จำนวน รมต. การคลัง	รัฐมนตรีการคลัง
1. นายสัญญา ธรรมศักดิ์ ต.ค. 2516 - พ.ค. 2517	2	1. นายบุญมา วงษ์สวรรค์ (7 เดือน 14 วัน) 2. นายสมหมาย สุนทระกุล (8 เดือน 22 วัน)
2. นายอานันท์ ปันยารชุน มิ.ย. 2535 - ก.ย. 2535	1	1. นายพนัส สิมะเสถียร (3 เดือน 4 วัน)
4. รวม	3	19 เดือน 10 วัน
5. อายุการดำรงตำแหน่งเฉลี่ยต่อคน		6 เดือน